

ΘΕΑΤΡΟ

Ἑθνικὸ Θεάτρο: «Ἡλίθιος», διασκευή τοῦ Μανώλη Σκουλούδη ἀπὸ τὸ διώθυμο μυθιστόρημα τοῦ Ντοστογιέφσκυ.

Δὲν ξέρουμε κατὰ πόσο λογικὸ καὶ καλλιτεχνικὰ ἀποδοτικὸ εἶναι νὰ ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν δραματοποίησιν ἐνὸς μυθιστορήματος καὶ νὰ μεταβληθεῖ αὐτόθελα ἐνὰς λογοτέχνης μὲ γνήσιο προσωπικὸ ταλέντο, σὲ δεσμότη μίᾳς ξένης καλλιτεχνικῆς δημιουργίας μ' ὅλες τὴς ἰδιαιτέτητες τῆς ἐξωτερικῆς μορφῆς καὶ τὰ πολυπλευρὰ καὶ συχνὰ ἀσύλληπτα γιὰ ἕνα τρίτον ψυχολογικὰ ὑπόθελά της. Εἶναι, ὅμως βέβαιον ὅτι, ὅταν πρόκειται γιὰ τὴν δραματοποίησιν τῶν μυθιστορημάτων ἐνὸς τέτοιου γίγαντα τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ὅπως εἶναι ὁ Ντοστογιέφσκυ, πρέπει ὁ διασκευαστὴς νὰ εἶναι κι' αὐτὸς ἕνας γίγας τῆς καλλιτεχνικῆς σκέψης γιὰ νὰ μπορέσει νὰ σπάσει τὴς ἀλυσίδες τοῦ τοῦ ἐπιβάλλει τὸ κυρίαρχο—πρωτότυπο καὶ νὰ φτάσει στὴν ἀναδημιουργία. Ἄλλιως θὰ μείνει στὰ βραχίονα διασκευῆς ποὺ θὰ ὑποστεί μοιραία λιγώτερες ἢ περισσότερες ἀνάλογα μὲ τὸ ταλέντο του, συνέπειες μίᾳς τόσο τολμηρῆς ἐπιχείρησιν.

Ἡ θεατρικὴ διασκευὴ τοῦ κ.

Μ. Σκουλούδη ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα τοῦ Ντοστογιέφσκυ «Ἡλίθιος», δὲν κάνει ἐξαίρεση τοῦ γενικοῦ κανόνα. Τὸ ἀφηγηματικὸ στοιχεῖο ποὺ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα τοῦ μυθιστορήματος, εἰσχωρεῖ κάπου-κάπου καὶ στὸ δράμα, ἢ ἀφήγησιν ἀντικαθιστὰ τὴν δράσιν. Τὸ φυσικὸ γιὰ τὸ μυθιστόρημα, ἀλλὰ περίσσιο καὶ μὴ ἀναγκαῖον γιὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ θεατρικοῦ ἔργου ἐμποδίζει τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὸ καλλιτεχνικὸ ἀποτέλεσμα τοῦ δραματικοῦ στοιχείου, ὅπως συμβαίνει, δυστυχῶς, στὴν 3ῃ πράξιν. Ἄν ἡ ἀρχὴ τῆς «καλλιτεχνικῆς οἰκονομίας» εἶναι βασικὴ γιὰ κάθε καλλιτεχνικὸ ἔργο, εἶναι νόμος ἀπαραβίαστος γιὰ ἕνα θεατρικόν. Κάποια συντόμευσιν τῆς ὑπέροχης στῆ σύλληψίν της τελευταίας εἰκόνας θὰ τὴν ἔφερνε στὸ ζεῖθ τῆς ἀποδοτικότητάς.

Τὸ μοιραῖον ἀδύνατον τῆς διατήρησιν στῆ θεατρικὴ διασκευὴ ὅλων τῶν κύριων δραματικῶν καταστάσεων τοῦ μυθιστορήματος, δημιούργησε μερικῆς ἀπίθανης καταστάσεις στῆ σκηνή, κυρίως σχετικὰ μὲ τὸν ἔρωτα τῆς Ναστάσιας Φιλίππονας καὶ τῆς Ἀγλαίας γιὰ τὸν πρίγκηπα Μίσκιν καὶ σχετικὰ μὲ τὸ ἀτομικὸν δρῆμα τοῦ Μίσκιν ποὺ δὲν βρίσκει τὴ σωστὴ τοποθέτησιν τοῦ ἑαυτοῦ του ἀνάμεσα σ' αὐτὰς τὴς δύο γυναῖκας. Τὸ ἀφηγηματικὸ στοιχεῖο στὸ ὅποῖο κάνει προσφυγὴ ὁ διασκευαστὴς, ὑπὸ μορφήν διάλογου, δὲν ἐπαρκεῖ ἐδῶ—γρηιάζεται τὸ πλαστικὸ καὶ τὸ δραματικὸ γιὰ νὰ γίνῃ αἰσθητὴ ἢ γεμάτη ἀπὸ ἠλεκτροσμιδὸ ἀτμόσφαιρα τῆς 3ης καὶ τῆς 4ης πράξεως καὶ πιστευτὴ ἢ θύελλα ποὺ ξεσπᾷ στὸ τέλος καὶ καταστρέφει τὰ πάντα.

Αὐτὰ τὰ μοιραῖα ἐπαχόλουθα τῆς διασκευῆς ἐνὸς μυθιστορήματος σὲ θεατρικόν ἔργο, ποὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν θέλησιν καὶ τὴν δραματουργικὴν ἱκανότητα τοῦ συγγραφέα—διασκευαστῆ δὲν μίᾳς ἐμποδίζουν νὰ ἐκφράσωμε τὸν εἰλικρινῆ μας θαυμασμὸν γιὰ τὴν ἐξαιρετικὰ καλὴ καὶ εὐσυνείδητη ἐργασία τοῦ κ. Σκουλούδη, ποὺ κατόρθωσε σὲ πολλὰ σημεία νὰ σπάσει τὴς ἀλυσίδες του καὶ νὰ φτάσει σὲ

ἀληθινὴ ἀναδημιουργία. Κατόρθωσε νὰ μεταφέρει στὴν ἑλληνικὴ σκηνὴν ἀκέραιον τὸ πνεῦμα τῆς ρωσικῆς ζωῆς τοῦ περασμένου αἵωνα, ἔπλασε μὲ τὴν μεγαλόπνοον ἐπιτυχία τοὺς γνήσιον ρωσικοὺς τύπους, ὅπως ὁ Ραγόζιν, ὁ Μίσκιν, ἡ Ναστάσια Φιλίππονα, ἡ στρατηγίνα Ἐπάντασιν, ὁ Λιέμπεντιεφ. Ὁ κ. Σκουλούδης ὑπενήκτισε τὴς ἀπάνταστες δυσκολίας ποὺ παρουσιάζει ἡ ἀριστερικτικὴ μορφή τοῦ μυθιστορήματος γιὰ τὴν διασκευὴν ἐνὸς θεατρικοῦ ἔργου καὶ ἔδωσε μὲ ἐξαιρετικὴν δραματουργικὴν μαεστρία τὸ ἔργο του, δίνοντας σ' αὐτὸ μιά δική του ἀριστερικτικὴ καὶ ἐνότητα.

Μ' ἕνα λόγο ἡ διασκευὴ τοῦ κ. Σκουλούδη θὰ μπορούσε, μὲ μιά μικρὴ ἐπεξεργασία μερικῶν σκηνῶν νὰ σταθεῖ στὰ καλύτερα θεάτρα τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἀπὸ τοὺς κύριους πρωταγωνιστὰς τοῦ ἔργου ὁ κ. Καροῦσος στὸ ρόλο τοῦ Ραγόζιν καὶ ὁ κ. Κωτσόπουλος στὸ ρόλο τοῦ πρίγκηπα Μίσκιν ἦσαν ἐξαιρετικὰ δημιουργικοὶ. Ἔχουμε ἐπιφύλαξιν μονάχα γιὰ τὴν τελευταία σκηνή, ποὺ ἔπρεπε νὰ παιχθῆι σὲ χαμηλότερον τόνον, γιὰ νὰ γίνῃ πιστευτὴ καὶ αἰσθητὴ, στῆ διάρκειαν ὅλης τῆς σκηνῆς, ἡ παρουσία τῆς νεκρῆς Ναστάσιας Φιλίππονας πίσω ἀπὸ τὴς κουρτίνας τοῦ κρεββατιοῦ.

Ἡ κ. Ἀλέκα Κατσέλη δὲν κατόρθωσε, δυστυχῶς, νὰ δημιουργήσῃ τὸν περίπλοκον τύπον τῆς Ναστάσιας Φιλίππονας, Ἡ Ν. Φ. τοῦ Ντοστογιέφσκυ δὲν εἶναι καθόλου μιά «ξετσάπωτη». Εἶναι μιά «ξεπεσιμένη» ποὺ δὲν συμφιλιώνεται, οὔτε γιὰ μιά στιγμὴ μὲ τὸν ξεπεσμό της καὶ ποὺ διατηρεῖ μιά φλογερὴ ἀνάμνησιν τοῦ φωτεινοῦ κόσμου τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς ἀρετῆς. Κάνει ἀπέλειπες προσπάθειες νὰ βγεῖ ἀπὸ τὸ σκοτεινὸν κόσμον τοῦ Ραγόζιν, ὅπου τὴν ἔσπρωξε ἡ διαφθορὰ τοῦ «προσάτης» της—ταφλικὰ Τότσικυ, Ἄσπάζεται ἀπὸ τὸν πρίγκηπα Μίσκιν, γιὰτὶ βλέπει σ' αὐτὸν τὴν ἐνοσκόκησιν τοῦ φωτεινοῦ κόσμου τοῦ ἰδανικοῦ της καὶ τὴν ὑπόσπινσιν τῆς καινούργιας ζωῆς. Ἡ Ν. Φ. δὲν εἶναι μιά «ξετσάπωτη», ὅπως μίᾳς τὴν παρουσιάζει ἡ κ. Κατσέλη—εἶναι ὁ βαθὺς πόνος, ἡ θύελλα, ὁ σαρκασμὸς, ἡ κινῶμενη φλόγα, ποὺ μαγεύει, πυρπολεῖ καὶ καταστρέφει τὰ πάντα στὴν πύραυλόν της. Ἐξαιρετικὰ καλὴ εἶναι ἡ κ. Χαλκούση στὸ ρόλο τῆς στρατηγίνας, μὲ τὸ τόσο ζωντανὸν καὶ πλούσιον νοηματικόν παζῆμό της. Ἐπίσης καλὸς εἶναι καὶ ὁ κ. Παρρασκευᾶς στὸ ρόλο τοῦ στρατηγοῦ Ἐπάντασιν, καὶ ὁ κ. Βῆθημιού στὸ ρόλο τοῦ Λιέμπεντιεφ.

Τὸ ἔργο ἀνεβάστηκε ἀπὸ τὸν κ. Κατσέλη μὲ πολλήν ἐπιμέλεια καὶ πολὺ θεαματικὰ γάρη στὰ ὀραιότατα σκηνικὰ καὶ κοστούμια τοῦ κ. Τσαρούχη. Ὅσοο μεγάλο σκηνικὸ λάθος ἀποτελέσει τὸ κοστοῦμιο τοῦ πρίγκηπα Μίσκιν στὴν 2ῃ καὶ 3ῃ πράξῃ. Εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τὸ ὅποιο ἐμφανίζεται στὴν πρώτη εἰκόνα τοῦ ἔργου. Ἄν ὁμοίως στὴν 1ῃ πράξῃ τὸ κοστοῦμιο αὐτὸ εἶναι ἀναπόσπαστο καὶ δημιουργικὸ στοιχεῖο τοῦ ἔργου, ὅχι μόνο δὲν ἔχει καμμιά θέση στὴ 2ῃ καὶ τὴν 3ῃ πράξῃ, ἀλλὰ γίνεται καὶ ἐπικίνδυνον γιατί γελοιοποιεῖ ὅδικο καὶ ἄτοπα τὸν Μίσκιν—
Κωτσόπουλο.

Εἶναι λυπηρὸ πῶς ἡ κοινωνικὴ θέση τοῦ ἔργου τοῦ κ. Σκουλούδη ἐξαφανίστηκε ὀλίγελα στὴ σκηνὴ γάρη στὶς «κουπιόρ» ποὺ ἀπέδωσαν σὲ δάρος τοῦ ἔργου, ἐνῶ μπορούσαν ν' ἀποδοῦν σὲ ὄφελός του, ἐν γινόντουσαν σ' ἄλλα σημεῖα τοῦ ἔργου λ.χ. στὴν 3ῃ πράξῃ, ὅ-

που ἦταν καὶ καλλιτεχνικὰ ἐπιβεβλημένες.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΑΛΑΦΟΥΖΟΥ